

HÖGSTA DOMSTOLENS

BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 9 juni 2010

Ö 4261-09

KLAGANDE

AA

Ombud: Jur.kand. FW

MOTPART

Goutera AB, 556605-4598

Vretvägen 13

142 43 Skogås

Ombud: Advokat POJ

SAKEN

Handlägningsform för tvistemål

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Svea hovrätts beslut 2009-09-02 i mål Ö 2885-09

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen avslår överklagandet.

AA förpliktas att ersätta Gouteras AB för rättegångskostnad i Högsta domstolen med 1 134 kr.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

AA har yrkat att Högsta domstolen förordnar att målet vid tingsrätten ska handläggas i enlighet med allmänna tvistemålsregler.

AA har yrkat ersättning för rättegångskostnader i hovrätten.

Gouteras AB har bestritt ändring.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

SKÄL

1. Målet i Högsta domstolen gäller om ett tvistemål enligt 1 kap. 3 d § första stycket rättegångsbalken ska handläggas i förenklad processform till följd av tvisteföremålets låga värde eller i ordinär form med stöd av undantagsbestämmelsen i andra stycket, som föreskriver att allmänna tvistemålsregler ska tillämpas bl.a. om part gör sannolikt att utgången är av synnerlig betydelse för andra föreliggande rättsförhållanden.

2. Den materiella tvisten mellan parterna handlar om huruvida AA i sin egenskap av styrelseledamot i ett aktiebolag, som sedermera gick i konkurs, är personligen betalningsansvarig för Gouteras konkursfordran på ca 2 300 kr, därför att AA underlåtit att upprätta en kontrollbalansräkning när det

fanns skäl för honom att anta att konkursbolagets egna kapital understeg hälften av det registrerade aktiekapitalet.

3. AA har gjort gällande att den rättsliga bedömningen av Gouteras krav mot honom kommer att påverka hur andra konkursborgenärer agerar gentemot honom, eftersom grunden för bolagets talan är aktiebolagslagens regler om personligt betalningsansvar för styrelseledamöter. Vid ett bifall till Gouteras talan finns det anledning att anta att övriga konkursborgenärer kommer att framställa krav med åberopande av identiska associationsrättsliga grunder. Enligt konkursbouppteckningen rör det sig om minst 42 borgenärer med krav som sammanlagt överstiger en miljon kr. Huruvida de formellt har framställt något krav ännu saknar betydelse. Enligt AA ska därför allmänna tvistemålsregler tillämpas i målet.

4. Gouteras har hävdats att det, såvitt känt, inte finns några andra anspråk anhängiggjorda mot AA. Det är omöjligt att förutse hur andra konkursborgenärer resonerar rörande sina anspråk. Det är också oklart vilka borgenärer som med stöd av aktiebolagslagens regler om personligt betalningsansvar kan göra gällande krav mot AA. Enligt Gouteras ska därför tvisteföremålets värde vara styrande för vilken processform som ska tillämpas.

5. Den nu aktuella bestämmelsen i rättegångsbalken har sitt ursprung i lagen (1974:8) om rättegången i tvistemål om mindre värden, den s.k. småmålslagen. Ett väsentligt syfte med den lagen var att parter ska våga väcka eller bestrida talan om mindre värden. Detta skulle åstadkommas genom ökad materiell processledning från domstolen, så att parterna inte behöver dra på sig kostnader för ett eget ombud, och genom en begränsning av ansvaret för motpartens rättegångskostnader. Vid småmålslagens tillkomst angavs i förarbetena att det från allmän synpunkt dock var påkallat att från det förenklade förfarandet undanta mål som har stor betydelse utöver

det enskilda fallet. Med detta åsyftades tvister där ett domstolsavgörande utan att ha prejudikatintresse skulle ha betydelse för ett stort antal likartade fall. Det underströks att undantagsbestämmelsen i denna del endast syftade på sådana andra rättsförhållanden som konkret förelåg när rätten bestämde handläggningsform. En eventuell prejudikatverkan för tänkta framtida rättsförhållanden saknade alltså betydelse. (NJA II 1973 s. 743 och 748.) När bestämmelsen överfördes till rättegångsbalken, där den först benämndes 1 kap. 3 a §, angavs uttryckligen att avgränsningen av ”småmålen” skulle vara identisk med avgränsningen i den upphävda småmålslagen (prop. 1986/87:89 s. 151).

6. Såväl småmålslagens allmänna syfte som ordet ”synnerlig” framför ”betydelse” talar för en starkt restriktiv användning av undantagsbestämmelsen. En tillämpning av denna bör inte komma i fråga om de gemensamma momenten i det anhängiggjorda målet och de andra rättsförhållandena är begränsade liksom om det är ovisst om de andra rättsförhållandena kommer att aktualiseras. En part ska endast undantagsvis hindras att föra talan i förenklad form därför att någondera parten har andra liknande rättsförhållanden.

7. AA har inte gjort sannolikt att utgången i målet mellan honom och Gouterä är av synnerlig betydelse för andra föreliggande rättsförhållanden.

8. Målet ska alltså handläggas i förenklad form.

9. Vid denna utgång ska AA ersätta Gouterä för rättegångskostnad i Högsta domstolen, dock enligt 18 kap. 8 a § rättegångsbalken endast för vad som motsvarar kostnaden för en timmes rättslig rådgivning enligt rättshjälpslagen. Mervärdesskatt är inte en kostnad för Gouterä och ska därför inte ersättas.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Marianne Lundius, Leif Thorsson,
Severin Blomstrand, Torgny Håstad (referent, särskilt tillägg) och Per
Virdesten
Föredragande revisionssekreterare: Peter Syrén

**BILAGA TILL
PROTOKOLL**
2010-04-27

Mål nr
Ö 4261-09

Referenten, justitierådet Torgny Håstad tillägger för egen del:

”Enligt Fitger, Rättegångsbalken m.m., anges vid 18 kap. 8 a § beträffande det sjätte stycket att om ett mål inledningsvis handläggs i ordinär form men efter överklagande blir ett småmål, bör samtliga kostnader bedömas enligt 18 kap. 8 a § rättegångsbalken. Om ett mål inledningsvis skulle ha handlagts som ett småmål men senare bli föremål för ordinär handläggning, skulle enligt Fitger 18 kap. 8 a § inte gälla. Det betyder att den part som begär handläggning i förenklad form vid framgång endast kan få obetydlig ersättning för sina rättegångskostnader avseende handläggningsordningen, även om dessa är avsevärda, medan den som begär handläggning i ordinär form vid framgång får alla sina därtill hänförliga rättegångskostnader ersatta av motparten. En sådan haltande ordning är minst sagt svårsmält. Den öppnar också en möjlighet för en resursstark part att under åberopande av 1 kap. 3 d § andra stycket skrämja motparten, så att denne återkallar sin talan. Om tvisteföremålet inte överstiger hälften av basbeloppet bör en part emellertid, i enlighet med lagens ändamål, våga bestrida ett yrkande om ändrad handläggningsform. Om yrkandet vinner bifall och handläggningen därför ska ske i ordinär form, bör den part som begärt handläggning i förenklad form ha rätt att genast återkalla sin talan eller medge motpartens yrkande utan att hans ansvar för rättegångskostnaderna blir större än vad som följer av 18 kap. 8 a §. Alternativet för att undvika att parterna tävlar på olika villkor i själva handläggningstvisten vore att tillerkänna den som vinner i handläggningsfrågan full ersättning för rättegångskostnaderna i den

delen, även om avgörandet innebär att målet ska handläggas i förenklad form. Denna lösning är emellertid sämre för en resurssvag part.

Utgående från vad som nu anförts rörande ersättning för rättegångskostnader om motparten hade vunnit – en situation som inte är aktuell i detta mål – anser jag att Goutera, som begärt ersättning för rättegångskostnader med 13 125 kr avseende ombudsarvode, får nöja sig med ersättning för en timmes rättslig rådgivning enligt rättshjälpslagen.